Ч. 45. (10720). Львів, вівторок 2. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 145.122. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописи не звертаються.

Передплата: Місячно в краю 4·50 зл. За границею: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр. Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Злуч. Держави 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 20 сот.

Загроза для радянського промислу.

Що каже про неї Дзержинський.

На третьому пленумі Всесоюзного центрального союзу професійних спілок виступив Дзержинський, теперішній промисловий диктатор, з великим рефератом про теперішнє положення радпромислу. Він зазначив, що в минулому році промисл пережив нечуваний „в історії не тільки радянського, але й останнього повоєнного, західньоевропейського відродження" темп підйому, але... І саме те „але" дуже прикре, бо рівнорядно з підйомом промислу йшов також нечуваний товаровий голод. „В цьому році дійшли ми — каже Дзержинський — до повного вичерпання нашого основного капіталу. В звязку з тим виросла перед нами проблема реконструкції промислу і його поширення — будови нових фабрик і заводів. Тепер стало ясним, що при теперішньому оборудуванні, перевантаженому до неможливости, посуватися вперед неможливо".

Щож стало причиною того, що промисл загрожений саме тепер, не зважаючи на минулорічний його підйом? Перша причина — це труднощі експорту та імпорту. Про те ми недавно писали в звязку з дискусією в радянській пресі на тему труднощів радянського експорту в ділі опановування давних світових ринків. Дзержинський вважає, що дотеперішній розвиток союзного експорту, а в першу чергу експорту сільсько господарських продуктів не дає ніяких виглядів на імпорт найпотрібніших річей у тій кількости, що її намітила рада праці та оборони. В тому напрямі більшовики перерахувалися. В минулому році імпорт перевищив експорт. В цьому році до того допустити не хочуть і обмеживши примусово експорт, мусять дуже сильно обмежити також імпорт, щоби вдержати рівновагу торговельного біляпсу. Перерахування допустили ся більшовики — на думку Дзержинського — завдяки хибній калькуляції при встановлюванні пляну для зернового експорту.

Другою причиною загрози для промислу є обмеження кредитових плянів. Вже в першому кварталі цього господарського року виявилося, що фінансовий плян промислу і забезпечення його відповідними засобами при допомозі короткотермінових кредитів і внутрішньої позички на господарську відбудову шкідливо завели. Вслід за тим прийшли інші труднощі на ринку у виді значного піднесення цін на фабричні товари в дрібній розпродажі, а тим самим і на сільські продукти. Завдяки недостачі капіталу в торговельних установах відчували ціни і на внутрішній сировець. „Наслідком таких труднощів прийшлося — каже Дзерж. — обмежити виробничі програми в ріжнородних ділянках промислу".

У своєму рефераті звернув Дзерж. увагу на ще одну дуже важну річ, яку радянська преса порушує дуже делікатно, а яка є чи не найважнійшою. Навіть „Економическая Жизнь" вважає цю справу тяж[illegible] конечно. Цею справою є велике розходження між висотою заробітньої плати і зростом продуктивности праці. Заробітна плата не стоїть в ніякому раціональному відношенню до продуктивности праці. Иншими словами в радянському промислі за висока платня, а пропорціонально до неї за мала продуктивність праці. Ясно, що Дзержинський закликає всі партійні та урядові установи до завзятої боротьби з підвищкою цін, а одночасно домагається ревізії таких справ, як кількість годин праці, висота заробітку робітників, відпусток для них і т. п., бо за останніх три роки продуктивність побільшилася на 81 відсот., а заробітна плата на цілих 140 відсотків.

З того бачимо, що перспективи для радянського промислу сумні. Вони не менше сумні як для радянського експорту. Все вбиває недостача капіталу. І тепер зрозуміємо, чому більшовики так завзято борються за осягнення кредитів за кордоном, чому апелюють до американської фінансієри навіть при допомозі зненавидженої буржуазної преси.

При иншій нагоді, на ленінградському терені, відкрив Дзержинський ще одно джерело загрози для того промислу. Відповідаючи на поставлений в дискусії на тему боротьби з підвищкою цін запит, сказав він дослівно: „Що означує цей зріст цін на товари в дрібній розпродажі? Він означує, що йде приватне накопичування. Високі роздрібні ціни означують, що на нас насувається торговельний, приватний капітал, що організується та сила, яка повернеться проти нас". Ясно, що ту силу треба, на думку Дзержинського, безпощадно нищити, але нищити шляхом економічної боротьби. На інший запит у справі дуже частого „перераховування" радянських економістів, яке виходить більшовикам в правді на шкоду, Дзержинський заявив, що причиною того, є „наша молодість, наша некультурність. Ось та злобна рука, завдяки якій в нас ніщо не йде як по маслі... Наша господарська практика почалася щойно в 1921 році, а тому й вимагати, щоби ми господарили без помилок було б в найліпшому випадку звичайною утопією."

Радянський промисл і радянське господарство найшлися в стадії дуже серіозної кризи. Йому загрожує в найліпшому випадку застій, якщо не занепад. Тільки негайне притягнення закордонного капіталу, або негайна позичка за кордоном на господарську відбудову зможе вивести все радянське господарство на певний шлях розвитку.

„Так довше бути не може!".

„Vorwärts" про експозе Скшинського.

Орган німецької соціялдемократії „Vorwärts" пише з приводу експозе Скшинського таке:

„Промова Скшинського, наскільки дивитися на неї з річевого боку, є доволі гостра і має звороти, що їх можна би було зчеркнути. Згадка, що за один день не можна стати прихильником Ліги Націй, є очевидною і зайвою алюзією до Німеччини, алюзією, що в устах польського прем'єра є мало оправданою. Не хочемо тут отвирати старих ран. Нам здається, що держава, яка належить до Ліги Націй і яка отпочасно потерпіла чинно повстання на Горішньому Шлеську і поводить я так але зі своїми національними меншостями, не повинна б говорити таким високим тоном. Гр. Скшинський не перший раз голосно визнає свою віру в Лігу Націй і певно належить він до тих польських політиків, що думають і працюють найрозумніше. Одначе як виглядає польська віра в Лігу Націй у практиці, про це можуть сказати Литовці, яким одного гарного дня військо ген. Желіговського, теперішнього міністра військових справ, окупувало Вильно. Між Польщею і Литвою панує до сьогодня воєнний стан, що саме вчора прилетіла нам вістка про сутичку між польськими і литовськими відділами за посідання кусника ліса. Справа Східної Галичини пригадує нам також, як поставилася Польща до міжнародніх зобовязань".

В дальших частях статті „Vorwärts" приходить до висновку, що Польща не може й не має права виступати речником ідеї Ліги Націй, а тим більше закидати Німцям, що навернулися „за один день". Той уступ з промови Скшинського, в якому він заявив, що Польща не тому хоче здобути місце в Раді Ліги, щоб захистити громадян інших країв або витягати руку по кольоніяльні мандати. — „Vorwärts" називає просто провокацією, манифестацією ворожих до Німеччини почувань і незручною спробою звернути инші держави проти Німеччини. Тому передовий соціялістичний щоденник протестуючи проти провокаційних уступів промови Скшинського, і заявляючись проти признання постійного місця в Раді Ліги Націй польській республиці, кінчить під її адресою коротко: „Так довше бути не може!"

Відкладені надії.

Англія і Ліга Націй.

У звязку з уповажненнями для Чемберлена, щоби він як представник Англії мав повну свободу в Женеві в справі поширення місць у Раді Ліги Націй, два блоки держав, що є за тим якнайдальшим поширенням, розяснюють собі становище Англії на власну користь у ріжний спосіб. Зголошення Китаю на постійне місце в Раді, і протест Норвегії, поруч Швеції, проти поширення постійних місць, ускладнюють справу. Англія, щоби не загострювати конфліктів, імовірно обронитиме погляду, що покищо треба приняти Німеччину, а згодом радити над дальшим поширенням Ради. Німеччина, входячи в Лігу, мала би приобіцяти, що принціпіяльно не протестуватиме проти пізнішого вибору нових постійних членів.

Англійська преса повідомляє, що Японія та англійські домінії будуть проти поширення місць у Раді.

Польська преса здебільша є тої гадки, що надії Польщі: ввійти в Лігу, є тільки відкладені а не є — зовсім...

Мають досить війни.

Франція та її кольонії.

Не зважаючи на невпинно повторювані заяви французького уряду, що війна в Мароку та Сирії небавком скінчиться, вона затягається на обох фронтах. Поразки завдані Францією племена в Мароккy не ослабили активности Абд-ель-Кріма, який заповідає нову офензиву з весною. Французький генеральний комісар у Сирії, Жувенель, що обіцював дійти до порозуміння з провідниками повстанців, не добився ніяких реальних результатів. Дамаск находиться у повній небезпеці від повстанців, що зібралися довкола нього в числі 5000 і хотять його відрізати від зовнішнього світа. Французький парлямент, голосуючи над новими кредитами на війну в Сирії та Мароккy, зменшив їх буджет на мільон франків. Цим висловив виразно своє невдоволення надто затяжною війною, якої кінця не видко і яка паде важким тягарем на все населення у виді податків.

В справі вбивства 42 селян.

Інтерпеляція Українського Клюбу.

Посол С. Назарук і тов. з Українського Клюбу внесли 25. лютого ц. р. до міністрів справ внутрішніх, справедливости і закордонних інтерпеляцію (ч. 628) у справі вбивства шляхом самосуду 42 селян на Волині, якого доконали поліційні органи. Інтерпеляція занимається відомою читачам „Діла" розмовою інспектора поліції волинського воєвідства Грабовського з Луцька, яку він мав про „бандитизм на кресах" з представником краківського „Ілюстр. Кур. Подз." і в якій він признався, що „кожного бандита, придержаного в полі або в лісі, кладемо трупом на місці". Таким чином в одному тільки 1921 р. поліція вбила 42 таких „бандитів" у волинському воєвідстві і цим радикальним способом зліквідовано бандитизм, що „лежить у характері місцевого населення".

З уваги на те, що самосуд цього роду допускає закон тільки в дуже рідких і надзвичайних випадках (чинний опір, боротьба придержаного проти органа безпечества зі зброєю в руках, необхідність особистої оборони органа безпечества в разі нападу, неслухання приказу: „Стій", спроба удареми[illegible] придержання підозріл[illegible] шляхом утечі, острілювання патролюючих поліційних органів і т. п.; з уваги на те, що інсп. Грабовський не вагався заявити, що „бандитизм лежить уже в характері місцевого населення Волині", яке під культурним оглядом зовсім певно не стоїть нижче від населення інших воєвідств Польщі з російської займанщини, чим допустився тяжкої образи і публичного зневаження українського населення Волині; з уваги на те, що нема урядового спростування цього розголошеного розговору, що уважання органів безпеченства до таких масакри населення з яким поводиться право, як з позбавленим всяких прав чорним Кафром полудневої африканської кольонії або з червоною орабанською індіянів ч[illegible], що вказує на те, що над українським населенням Волині висить усе ще меч Дамокля — інтерпелянти запиту-

Гувера „остерігають“ Англію, що візьмуть у руки зброю репресалій, коли ця остання не перестане вставати на їхнє майно.

Отже війна економічна?

Так. На імя їй: кавчук.

Історія цього надзвичайного продукту тропікального світа не стільки цікава, але її наслідки такі важні і суто модерні, що я дозволю собі передати її кількома словами.

Кавчук не що иньше, як англійський „rubber“ (Indiarubber), відомий уже на початку XVIII. стол., коли то европейські місіонарі привезли з Америки в Европу новинку про цікаву ростину і її специяльні прикмети.

Але до XIX. ст. залишився кавчук передусім „rubber-ом“, значить звичайною гумою, якою користуємося при рисунках.

Англійці зразу запалися пильно досліджуванням дивної субстанції. У 1821 році Hancock засновує поблизу Льонд ну першу лябораторію для розслідів прикмет кавчуку; у 1823 р. Mac Intosh відкриває прикмети бензини, розпускаючи гуму і спосіб насичення цею субстанцією одежу (непромокальні плащі). У 1836 році Американець Goodyear винайшов т. зв. „вульканізацію“, примішуючи сірку до кавчуку; 1851 р. Morey (знову Англієць) знаходить спосіб на твердження кавчуку при помочі сірки (ебоніт).

Винаходи й інновації були такі численні, що в одному 1857 році (подає Jackson, Commercial botany) число винахідчих патентів, зголошених у Англії, було таке велике, що заповнило книгу в 700 сторін друку вел. 8°.

Сьогодня кавчук став одним із найважніших сирівців світу. Причина цього — це одночасно розяснення загадки поважного конфлікту Америки і Англії. В осередку того конфлікту находиться а в т о.

Авто, ця ультрамодерна машина яку незабавом матиме кожний другий громадянин Злучених Держав котиться, як усім відомо на гумах.

У самій Північній Америці нараховують 18 міліонів автомобілевих возів на загальне число 21 міліонів на всьому земському шарі.

Ось цікава статистика консумції кавчуку важніших держав у 1924 році:

Злучені Держави	3.0.000	тон
Франція	35.000	"
Велика Британія	26.000	"
Канада	15.000	"
Японія	18.000	"
Инші країни разом	43 0	"
Разом	457.000	тон

Висновок: самі Злучені Держави забірають для себе кожного року 70 проц. світової консумції.

А тепер ще кілька слів про самий кавчук.

Його батьківщиною є могутні непроглядні тропікальні ліси Бразилії, які тягнуться тисячами кільометрів по обох боках ріки Амазонки. Тут у країні „чорного золота“ (ouro preto) і „зеленого пекла“ (inferno verde), росте „цариця кавчукових дерев“ Гевеа бразилійська. Мешканці Амазонки називають її „seringueira“, а людей, що займаються її експльоатацією — „seringueiros“.

Ці „seringueiros“ добувають собі дозвіл в губернатора провінції на експльоатацію т. зв. „seringal“ (частина ліса). По середині такого „seringal“ експльоататор будує собі хату, а поблизу неї „defumador“, місце — де сірий кавчук буде димом „варений“.

В час сухого сезону „seringueiro“, зброєний у „machadina“ (рід ножа або пилки) обходить свої дерева і надтинає зручно їх кору. Сок: „latex“ збірає він у спеціяльну посуду (tigelina) і відносить до „defumador“. Дим огнища перетоплює сирий кавчук у були ваги від 2—50 клг., які творять славну „barracha“ найліпшої якости „fine Para“.

Із дикого бразилійського зеленого пекла Гевеа помандрувала через океан до англійських кольоній: Індії, Цейльону і на малейський півострів. Англійці розвели її культуру широко і раціонально і небавом здобули світовий ринок. Сталося це перед величезним поширенням автомобіля.

І тут ми стаємо свідками цікавого явища: Ціна цього сирівця першої потреби, починаючи з роком 1910 постійно падала, і так 1910 р. англійський фунт кавчуку був нотований на льондонській біржі ще в 5—6 шилінгів. У 1913 році його ціна спала на 2 шил., а 1920 і 1921 р. вона понизилася навіть нижче 1 шил.

Фінансові кола Англії заворушилися: дальша зничка загрожувала руїною і знищенням величезної области англійського експорту.

Отоді то великобритійська місія на чолі з Джемсом Стівенсоном виїздить до Азії, щоби переступіювати справу на місці, і вона знайшла лік простий і одночасно хитрий: поменшити продукцію.

Англійський експорт зменшено до 40 проц., наложено експортову прогресивну таксу, на малі кількости невеличку, яка збільшується в міру повищення експорту, аж у решті прогібітивну вище певної норми.

Наслідки цих репресійних мір перейшли всі надії. Ціна сирівця підвисшилася у 1924 р. на 3 шил. за англ. фунт, а в 1925 перескочила на 4 шил.

В тойже час консумція росте надзвичайно. Вона осягнула в 1905 р. 70.000 тон, 1920 р. піднеслася на 300.000 тон, а 1925 перейшла 450.000 тон. Деякі обраховують її на рік 1930 на 700.000 тон!

Розуміється, англійські кольонії багатіють. Малейський півострів зазнає хвилі золота. Люди не вірують більше довкола, що їх видають. Цього року заробило населення на 200 міліонів долярів більше, як минулого. Всіх опанувала горячка спекуляції, а спекулює, хто тільки може, починаючи від китайського кулі, а кінчаючи европейським плянтатором-резидентом. Усі грають на біржі.

Люди, які ще кілька місяців тому назад не мали ані шага, сьогодня мають по кілька міліонів.

У Малеї є спеціяльний від пачкарів „bootleggers“ звісним, як у Злучених Державах. Але замісць займатися контрабандою алькогольних напитків, вони „пачкують“ — кавчук“ (за „Daily Mail“).

А у столиці Америки Містер Гувер безсильно протестує проти англійської експортної політики і у формі докору питає Англію, чи величезний воєнний довг, який Англія почала вже сплачувати Америці, має бути повернений назад королевій морем у формі кавчукового „податку“ і то на протязі ледве кількох літ?

Звичайно, із цього економічного конфлікту війни не буде. Діра у кишені американського Янкі за мала, щоби він розгубив поважнішу частину призбираного в час війни золота, а і „зашити“ її мабуть можна (Филиппина).

Але кавчуковий конфлікт розкриває перед нами проте одну із тайн психольогії народів і дає зразковий приклад скомплікованости економічної світової політики.

Степан Левинськький.

Дописи.

Радехів. (*Освітня праця в повіті!*) Хто проїздив по Радехівщині перед десятьма роками, цей нині її не пізнав би. Глухий, темний і закацапщений кут, де колись кількох наших діяльних громадян змагалося з москвофільською мертвечиною і загальною несвідомістю, перемінився з цього часу не до пізнання й ожив немов під дітканням чародійної палички. В кожньому селі тут нині читальня „Просвіти“, аматорський гурток, декуди й хор, а весь повіт покритий сітею кооператив. Кожна громадська акція, як плебісцит тощо, переводиться зразково, і не зважаючи на гострий жандармський режим і холоди, кидані нашими опікунами, так і чути в кожньому селі повіту пульсуюче громадське життя, завзяття, свідомість загальної цілі, а в першу чергу зорганізованість у всякій народній праці й ділі. Ціле це пробудження повіту слід по правді поставити мабуть виключно в заслугу пароха Радехова о. д-рові В. Пеляхові. Цей священик і громадянин зумів за час свого побуту в Радехові згуртувати коло себе кілька ідейних одиниць повіту і, використовуючи стихію з часів недавнього минулого, умів врятувати повіт перед небідкою нині апатією та вивести його на шлях живої праці. Кожньої неділі він в иншій читальні повіту; люде горнуться до нього і слухають. Розуміючи вагу й ціну нашої народньої пісні для піднесення духа і пропаганди, заангажовано заходами його як голови філії „Просвіти“ цієї зими нашого земляка з Великої України, п. Дамяна Ів. Кулиша, на диригента радехівського хору. І тут уже Радехів мав справжнє щастя. На протязі трьох місяців зумів диригент не то що переорганізувати хор, а поставив його на справді високий рівень; слухаючи виконання співаних пісень, тяжко повірити, що це співає галицький міщанський аматорський хор. Сам диригент великий знавець нашої пісні і людина з немалими мистецькими кваліфікаціями; не диво, що зумів увести в хор нечувану в нас carність і захоплення піснею. Пануючи над хором без обмежень, дає з ним слухачам таку велику красу і викликує такі ефекти, що нинішній хор під його управою слід уважати одним з найкращих в Галичині. Наші колядки, щедрівки й побутові пісні в укладі Леонтовича, Кошиця, Стецєнка й ин. слухається з такою насолодою, якої не дасть ніяка чужа опера. Хор міг би сміло виступити на кожній нашій естраді і перед найбільше вибагливою публикою. Справді: не хочеться вірити, що може створити інтелігентний диригент зі звичайних собі й невчених міщанських голосів! Слухаючи рідної пісні в такім виконанні, почуваєш себе гордим бути сином тої нації, яка має такі пісні. І в цьому поза самим мистецтвом велика заслуга тут. хору і його диригента. Хор кожної майже неділі їде кудись в повіт з концертом. І так відбулися вже концерти у Витків, Павлові, Радехові й Лопатині, а в найближчу неділю буде концерт у Камінці Струм., де шістьдесять молодих грудей разом зі своїм знаменитим учителем і провідником зовсім безкорисно і з накладом труду — несуть в маси повіту й охоплюють рідну мельодію і рідну пісню, якою в Ать людей кинути свое, розуміти, шанувати й любити свою пісню, свою націю! — *Стороннїй.*

Всячина.

Тайна лави. Американський природник д-р Дей, займається за підмогою Інституту Фарнгія досліджуванням причиною вульканічних вибухів. Цей геольог найшов нову теорію, якій придають тим більше значіння тому, що дотеперішні погляди в цій справі є до цього часу розбіжні. Нова метода його дослідів у тім, що він піддав лаву точній аналізі в лябораторії і найшов у ній невідомі до цього часу прикмети цієї матерії. Дотеперішня думка про вульканічні вибухи була така, що кратер є вентилем землі. Коли у глибині землі назбирається занадто багато кипучих елементів, під напором горіючих газів, тоді ця енергія пробиває собі шлях наверх і почстає вибух вулькану. Ця теорія є проста та легко зрозуміла. Але цілу низку явищ не можна нею пояснити. На островах Сендвіч є наприклад дві великі огняні гори, віддалені від себе дуже близько. Є це вулькани Мавна Льоа та Кілавеа. Завважено, що коли один з них вибухав, другий був зовсім спокійний; якби вони мали спільне підземельне джерело, тоді повинні би ділати одночасно. Цей факт спонукав д-ра Дея до роздумування над причиною цього явища. Він прийшов до переконання, що висока температура, при якій лава починає топитись, має свою причину в газах, які мають у собі магму. Лава складається з гливовидної матерії, сілікатів. Коли земна кора прохолоджується, маса лави стає кришталевидною. Д-р Дей перевірив, що стоплені сілікати в деяких умовинах втягають у себе страшенно багато води. Коли плавка лава прибирає закоплу форму під впливом низької температури, тоді збережені в ній гази пробиваються наверх. Величезні скристалізовані маси під земною корою наповняють своїми газами. Коли маса лави має в собі тільки воду, тоді вибух вулькану є вотяною парою: колиж є там инші елементи, напр. сірка або хльор, тоді температура росте, лава топиться і випливає кратером у плинкім стані. Тоді й вилітають отруйні гази. Ця нова теорія, складніша як дотеперішні, має ту перевагу над иншими, що може розяснити ріжноманітні вульканічні явища.

☩ Посмертна згадка.

Минодора з Полянських Ровіцька, вдова по о. Івані Ровіцькім, гр.-кат. пароху Липи, упокоїлася по довгій і тяжкій недузі в Перемишли дня 1. лютого 1926. р. прожиши 81 літ. Покійна була взором доброї матери і громадянки, що любила Свій Рідний Край, доказом чого була численна участь перемиського Громадянства у похоронах. Похорон відбувся в пятницю 12. лютого ц. р. В. й П. 1326

Посилайте передплату!

Оповістки.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Міткевичевої.

Любачів.

Вівторок 2.III. „Дні нашого життя“.

Середа 3.III. „Барон Кімель“.

Четвер 4.III. „Лісова Пісня“.

Субота 6.III. „Чорна пантера і білий медвідь“.

Неділя 7.III. „Ніч під Івана Купала“.

Початок вистав точно о год. 7·30.

2—2

Курс інструкторок на селі. „Союз Українок“ у Львові при допомозі Товариства „Просвіта“, У. П. Т., „Сільський Господар“, „Українська Захоронка“ і „Труд“ у с т р о ю є к у р с д л я і н с т р у к т о р о к н а с е л а. Курс починається 5. березня (марта) ц. р. і триватиме 5 місяців. Наука буде обнимати: підготовку до культ.-освіт. праці на селах, основи кооперації, гигієну, ведення захоронок, науку крою і шиття та домашнього господарства. На курс приймається кандидатки з укінченим семинарем. Першенство мають практикантні учительки і учениці шкіл У. П. Т. Місячна оплата виносить 30 зол. Учениці мусять самі подбати про приміщення. По укінченні курсу учасниці будуть занятті як учительки курсів крою й шиття по селах і провідниці діточих садків. П и с е м н і з г о л о ш е н н я н а д с и л а т и д о С о ю з у У к р а ї н о к“ Львів Руставеього 22/I., устно зголошуватися також щоденно від 10—12 рано. Вписи закінчається з днем отворення курсу т. є. 5. березня (марта) ц. р. — За Головний Виділ „Союза Українок“: М. *Донцова* голова, М. *Криц* писарка. 1301 3—3

Управа Марійського Товариства Молод складає цею дорогою щиру подяку Вп. паням д-рові Володимирові Охримовичові і д-рові Олександрові Надразі за трудне а надзвичайно совісне ведення справ правного заступства Товариства. 1324 1—1

Дрібні оголошення.

СПЕЦІЯЛІСТ переплету Євангелій і т. п. Микола Кривецький, Львів, Пекарська ч. 12. 1223 7—10

ПОШУКУЮ посади у старшого пана до заводу домом. Зголошення до Адміністрації під „Запах“. 1312 2—2

СТАРША, чесна, здорова, ощадна, самітна інтелігентна жінка, яка розуміється на кухни, домашнім і сільськім господарстві потрібна до заводу дому старого, самітного священика вдівця. Відомість з поданням услівй слати до Уряду парохіяльного Янчин, почта в місци. 1319 2-2

ОБИЙНЮ, що складається з ризи і ... відступить в добрім стані Церковне Братство. Відомість в Уряді парох. в Борин. 1315 2—3

УЧИТЕЛЬ, літ 43, бажає навязати переписку в цілях жениньби з інтелігентною панною. Невідомі зголошення враз з фотографією слати до Адміністрації „Діла“ до 10. березня для „Щастя“. 1313 3—3

ПОШУКУЮ у Львові на один місяць комнати враз з удержанням. Уряд парохіяльний в Волощи гор. п.п. Нове місто. 1320 1—2

ДАРУЄМО 2-тижневу сідну дитину сироту (хлопчика: Филип Усенко), вул. Інвалідів 3. 1—1

ПОСАДИ при каменниці пошукує супружество. Зголошення Кохановського 37. Григорій Канч. 1325 1—1

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

нму Студію" у Кракові. Покищочи, не вдаючись у розгляд цих позицій, запропонував змінити ці позиції: на організацію „Інституту Руского" 50.000 і на „Studium Slavicum" 75.000 зол. Тоді забрав голос пос. Хрупський: Він зажадав скреслення цілком позиції „Слов. Інституту", а замісць „Інстит. Руского" вставити позицію на організацію українського університету.

Він пригадав закон з 26. IX. 1922 р., в якому визначено підстави організації університету (пізність унів., 2-ох літній речинець відкриття і терен Сх. Галичини) та спосіб реалізації (шляхом окремої соймової ухвали). Міністр Грабський приходить „з кінця": без університ. закону й без буджетових сум виступає з організацією Заведення. Цим міністр освіти нарушує закон з 26. IX. 1922 в самій підставі. Пос. Хрупський питає в імени українського народу доступ у відношенні уряду до унів. справи. Тоді в буджеті фігурувала цифра 150.000 зол., тепер призначається 50.000 зол., а для зами з очей говориться ще про якесь „Studium Slavicum". Взагалі те Studium не має жадної рації істнування. Коли була мова про скасування фармакологічного факультету при варшавськім університеті, то пос. Гломбінський спротивився, бо, мовляв, фармакольогія є частиною медицини і повного університету не можна калічити. Славянські науки є тісно звязані з фільольог. факультетом і виділювати їх з університету є абсурдом.

Референт пос. Римар покликався на лист Романа Стоцького, який склав льояльну декларацію, на основі якої (?!) міністр освіти було ладе організувати університет (!). Але Український Клюб вкупі з політичними чинниками у Львові вплинув на українських професорів і ці не прибули на організ. комісію. Цим Українці самі зірвали переговори і дали доказ свого нельояльного й протидержавного становища. Пос. Бадзян (ППС.) говорив про потребу „привязати український і білоруський нарід до польської державности наданням йому культурної і територіальної автономії". Про саму університетську справу не згадав ані одним словом. Пос. Домбський („Стронництво хлопске"): У вересні 1922 року Польща ухвалила закон про воєвідську автономію зі згадкою про український університет з міжнародніх мотивів.

Польська честь вимагає дотримати обітниці, бо інакше Польща придбає погану опінію в світі. (Це дуже характеристична заява: вона вперше стверджує авторитетно самими Поляками політики на сход?!)

Пос. Гарусевич (З. Л. Н.): Перед війною було кілька українських катедр на львівському університеті, але вони не були вдоволяючо обсаджені (!). Українцям бракує наукових сил і творення повного університету є недоцільне (!).

Пос. Хрупський: Чи пан Гарусевич знає про істнування у Празі й Подєбрадах Українського Університету та Господарської Академії, в Київі Української Академії Наук а у Львові Наук. Тов-а? Хай він не турбується українськими вченими. Адже в польських університетах є ще 27 необсаджених катедр. — українські катедри теж будуть стояти в розпорядженні міністерства освіти. Хай лише сойм ухвалить їх. Українці йдуть дорогою, яку вказав їм попередній сойм. Пос. Хрупський не знає, чи йти тою дорогою — значить виказувати нельояльність і противдержавне становище. — За внесенням пос. Хрупського голосували Жиди, П. П. С., Визволєнє і Стронн. Хлопске, — проти: правиця і Пяст; стрималось Н. П. Р. Внесення перетаць. Грабського на тому засіданні не було.

Цікаво, що ані одна варшавська газета не згадала про цю дебату. **І. Н—н.**

Український національний хор у Парижі.

У неділю дня 27. II. ц. р. по полудні відбувся в церкві Де ля Сорбон (при університеті) у Парижі черговий духовний концерт, у якого програму входили цим разом дві точки українських народних пісень. Хор під управою п. К. Миколайчука в силі коло 20 людей, зложений з українських емігрантів, а головно з бувших членів капелі Кошиця, уявляє собою голосово досить добре дібрану, добре вісіпівану та вдисципліновану одиницю. Вражають троха при ніжних і гарячих сопранах та альтах сильні, але подекуди за різкі та неошліфовані баси. Це можна запримітити головно при „Щедрівці" Кошиця, де при повторюванню провідної мельодії мужеський хор позволив собі формально на несмачне вигукування. Не надто щасливо вибраним був також (мабуть задля браку кращого) соліст баритон у пісні Почаївської Божої Матері, якого голос не надається до таких повних глибокого чуття мельодій. Зате повне признання треба висказати сопрановій солістці пані Каленській і тенорові Михайлюкові, які як голосами так і інтерпретацією своїх партій у хорах стояли на висоті завдання. „Страшний суд" гармонізації Демуцького був виведений прецизно і зробив велике враження на Французах, які виповнили всі місця просторої церкви. Так само гарно і з темпераментом вийшла пісня „Ой у полі, тай з Баришполі" гарм. Кошиця, „Щедрик" Леонтовича та инші пісні, яких усіх було вісім.

Крім українських пісень входили у програму цього концерту релігійні мельодії Бетовена, та пісні Римського-Корсакова і Гречанінова виконані російським барітоном Кубіцьким і „Кантата" Баха на третю неділю після „Епифанії", три соля закінчені квартетом виконані Французами. Треба признати, що український хор, який починав і закінчувався цей духовний концерт, в нічім не стояв позаду, а навіть вибивався у всіх цих продукціях на перше місце, всетаки як на Париж і на трудності з організацією порядного хору в Парижі є це дуже багато. Перед концертом продавано гарно видані зшитки з текстами пісень. Жаль тільки, що орнамент на окладинці зовсім не український, а скорше якийсь з Іа Тутанхамон.

Париж, 24. II. 1926. **в. л.**

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Міністр Рачкевіч зголосив димісію.

Мін. внутр. справ Рачкевіч знову зголосив у прем. Скшинського свою димісію. За причину подав недугу. Прем. не прийняв димісії й просив Р-а остати на становищі. За час побуту Скшинського у Женеві, Рачкевіч заступатиме премієра.

Справа Ради С. Н.

Справа складу Ради Союза Народів не перестає бути темою дискусій в політ. колах. Прем. Болдуін прийняв депутацію представників усіх англ. партій. Вони заявили, що вважали би нарушенням льокарнських договорів, колиб Польщі признано постійне місце в Раді С. Н. „Дейли Телеґреф" повідомляє, що між англ. міністрами є ріжниця думок у справі поширення Ради С. Н. Чемберлен нібито загрозив димісією. Міродатні кола заперечують чутки про димісію Чемберлена. Японські дипл. кола передбачують, що Японія заявиться проти признання місця в Раді Польщі й Еспанії, зате заявиться за Бразилією. Поміркований часоп. „Джорнал Шмило" противиться признанню Польщі й иншим державам постійних місць у Раді С. Н., бо це зменшило би довіря світа до Союза Народів.

Делєґати Швеції до С. Н.

Шведський уряд іменував делєґатів на найближчу сесію С. Нар.: Унден мін. загр. сп., Леффгр бувш. мін., Сеоерг ген. секр. мін. заграл. сп. і Генінгс шведський посол у Берні.

Союз Італії з СХС.

Підчас побуту мін. Нінчіча в Римі обговорювали справу зачіпно-оборонного союзу між Італією й Югославією. Условиям союзу є вдержання status quo в середній і південно-східній Европі. За посередництвом Нінчіча, котрий є в порозумінні з Бенешом, Італія старається прихилити Францію для своїх плянів. Югославія одержала би домінуюче становище на Балкані. Союз доповнено військовою конвенцією. Обі держави гарантують собі взаїмну невгальність території.

НОВИНКИ.

— **За честь помершої.** В 1925 р. видав Віктор Неже-Нажечський, б. бібліотекар Товариства Школи Людової у Львові, брошуру під заголовком: „Salimonta... wielkiego miasta. List otwarty do Stefana Żeromskiego z powodu „Przedwiośnia", в якій пхається в дикий і некультурний спосіб на великого польського письменника, а на сторінці 30 цеї книжки з не більше некультурний спосіб нарушив честь і славу бл. п. Ольги Бесарабової. Там він між иншим пише, що небіжка утримувала дім у Львові при вул. Ossolińskich спеціально для німецьких та австрійських офіцирів. Рідня бл. п. Ольги Бесарабової внесла жалобу доне ... на автора і дня 11. березня ц. р. відбудеться проти нього розправа перед судом присяжних у Львові.

— **Хто в нас піддержує чужинців?** У наших руках судове взвання, звернене до п. Григорія Проденчика в Підбірцях коло Львова, проти якого внесла позов гаміоціяя читальня „Просвіти". І на диво українське товариство віддало справу в руки адвоката Жида (д-ра Генсте-фільда у Винниках), який, розуміється, вніс позов у польській мові. Таксамо т-во „Сільський Господар" у Чернушовичах, пов. Львів, взяло собі за правного дорадника д-ра Штерцера у Винниках, який очевидно веде справи також по польськи, хоч на місці є наш адвокат д-р Евген Щировський. Таких фактів могли би подати ще більше, та вистачить і цих два. Чи так повинні поступати українські товариства, що в першу чергу повинні піддержувати своїх і берегти прав української мови?

— **Труп на вулицях Львова.** На розі вулиць Валової й Підвалля найдено в ночі трупа около 60-літнього чоловіка. В кишені найшли тільки вексель на імя Берти Погодлес. Лікар ствердив смерть наслідком удару серця.

— **Процес Ляндого.** „славного" директора польського банку зачнеться 12 квітня.

— **Присуд провокатора Тройчовського.** Варшавський окр. суд розглядав справу ред. „Вальки люду" Трояновського, котрому акт обвинувачення закидував фабрикацію бомб. Співобвинувачений надкомісар політ. поліції Ленський відповідав за намову Т-го до фабрикації бомб. Трояновський признався, що робив вибухові матеріяли на припоручення Ленського, на його теж розказ вступив до незалежних соціялістів і незалежної хлопської партії. Ленський поручив Т-ому зробити петарду, яку 1. V. 1925. комуністи мали кинути на поліцію. Ленський не признався до вини і заперечив зізнання Т-го. Беднарська, жінка конфідента зізнала, що Т. робив у її мешканні бомби на приказ Ленського. Ленський опісля провадив Т-го на місце, де мали підкладати бомби. Зізнання Беднарської набрали тим більшого значіння, що в ночі після переслухання хотіла поповнити самовбивство, стріляючи собі в груди. Показалося, що ні її чоловік не стратив ста... з причини її зізнань. Беднарську перевезли до шпиталя. Трояновського засудили на чотири роки вязниці й утрату прав. Ленського увільнили.

— **Жахливий злочин.** У Комарні, в Рудеччині, господар Владислав Мігула дістав нервової розстрою наслідком родинних сварок. Одної ночі, коли вся його родина заснула, взяв сокиру й зарубав нею своїх трьох синів, а потім сильно зранив жінку. Пізніше почав рубати сокирою себе і надрізав собі горлянцю, а коли вже далі не міг, валив головою об стіну. Його найстарший син, що спав на горищі, лишився живим. Сам Мігула не вмер і його арештували, посадивши поки що у вязничнім шпиталі в Самборі.

— **Поліцай вбив учителя.** Дня 26. II. в Барщівках (біля м. Санча) вбив поліцай учителя Почадка. Боронится тим, що вбив учителя бо думав, що то бандит, який шамотався з якоюсь жінкою. Виявилось, що це була жінка Почадка. На місце загадочної події виїхала судова комісія.

— **Форд у Львові.** Великий американський міліярдер не приїздже сюди у власній особі, але може заснувати тут фабрику своїх автомобілів. Добре поінформована „Прагер Прессе" приносить звістку, що президія львівської міської ради звернулась до Форда з пропозицією, щоб він заснував у Львові філію своїх автомобілевих фабрик. На цю ціль Львів відступив би безплатно міські парцелі. Якщо це правда, то видко, що ідемо цілою силою пари до американського добробуту.

— **Заворушення німецьких податників.** У місцевости Беркастель, у долині Мозелі з приводу високих податків прийшло до селянських заворушень. Кілька тисяч околичних селян прийшли до Беркастель, окружили податковий уряд й спалили акти. На другий день знову прийшло до подібних заворушень. Селяне старалися окружити податковий уряд і дім ландрата, але численна поліція розгнала демонстрантів.

— **Зріст населення в Палестині.** На підставі офіціяльної статистики, за минулий рік прибуло до Палестини 33.800 Жидів. За сей самий час виїхало за границю ... 2.40, так, що річний зріст рівняється 31.000 особам. Статистики можуть уже обрахувати нині, скільки треба часу, щоби Палестина стала фактично жидівською державою з 99 прц. жидівського населення.

— **Єрусалим модернізується.** Із зростом звичайним напливом европейської імміґрації, Єрусалим хоче змінити своє старосвітське обличчя. Т. зв. „Про-єрусалимське товариство" при співучасти Анґлії, приготовило пляни перебудови міста. „Святе місто" одержить т. зв. промислову смугу, по сусідству з залізницею. У центрі буде прокладений бульвар, довкола міста з парками для його окраси. Плян міста обрахований на населення 200.000 людей. Поки що Єрусалим не має ще половини.

— **Свято книжки.** Гадаємо, що еспанська рада міністрів не запозичила ідеї від нас, коли рішила недавно, щоби щорічно празникувати один день на свято книжки. Має це бути день уродження творця „Дон Кіхота" Сервантеса, 7. жовтня. Таким робом уряд хоче допомогти кріпкі книгарській продукції. У всіх школах, касарнях, а навіть на воєнних кораблях відчитуватимуть у цей день якийсь уривок з гарної книжки. Міністерство освіти призначить певну скількість книжок для безплатної роздачі, а поодинокі громади матимуть окремі фонди для пропаганди книжки. Цього дня скрізь продаватимуть книжки по нормальних цінах. У нас книжкова криза є тяжша, тому не диво, що ми з минулого року рішили святкувати не день книжки а цілий місяць. А що матеріяльні засоби нашої суспільности менші як еспанської, тому ніхто не був у силі купувати книжок на протязі всього місяця. І не купували ні одного дня.

— **Єсенін жде.** Всі ми прийняли як зовсім природну звістку факт, що відомий російський поет Сергій Єсенін згинув неприродною смертю, повісившись. Широка публика, головно на чужині, звернула увагу на це самовбивство більше з огляду на його звязок з прізвищем світової артистки Айсадори Дункан. Дункан минулого року вийшла замуж за Єсеніна, молодого парубка, хоча сама вже перейшла поза цифру „небезпечного віку". Радянська преса живо цікавиться мотивами смерти Єсеніна, який наслідком нещасливого кохання почав з глибини своєї мужеської душі запиватись, з другого боку щораз гірше почував себе в атмосфері нового режиму, з яким у душі не погоджувався. Троцький написав про нього після його смерти так: „Єсенін не був революціонером. Автор „Пугачова" і „Балад 26" був лириком великої ніжности та інтимности. Наша доба безумовно не лірична. Ось головна причина, чому Єсенін покинув нас так вчасно... Поет загинув, бо він в нутрі душі був зовсім чужим для революції". У московськім камернім театрі підчас свята для звеличення памяти Єсеніна прийшло до скандалу. На заяву представника комісаріяту освіти, що Єсеніна не можна зачислити до поетів революції, почали свистати та гукати, що ті, що винні смерти Єсеніна, повинні покинути салю. Уряд видав наказ, щоби рідне село Єсеніна в рязанській губернії назвати „Єсеніно".

— **З кіна.** В кіні „Лев" іде відома російська фільма „Хризантеми" з артистами, знаними з фільмової песи „У каміна". Вірою Холодною, Руничем та Максимовим. 12 дій при акомпаніяменті співу артистів варшавської опери.

— **Концерти Любки Колесси** (які були переложені з причини недуги концертантки) відбудуться в днях 17. і 19. березня ц. р. в салі Народнього Дому. Продаж білетів розпічнеться в понеділок (1.III. 26) в Книгарні Шевченка (Ринок 10). Попередні замовлення є важні. Місця стоячі продає канцелярія Т-ва Лисенка (Шашкевича 5) від 5—6. 1312 2—2

Війна XX. століття.

Каучук причиною дісгармонії між Англією і Америкою.

За останніх кілька місяців доводилося часто читати в світових щоденниках вояовничі погрози представників найбагатшої у світі країни, Зединених Держав Північної Америки, звернені на адресу Англії. Яка причина вивела банкірів світу до цеї міри з рівноваги, що вони призабули правила доброго комерційного тону і обовязкової зимнокровности та кидають у світ воєнні загрози, грізно насупивши брови?

Усі догадаються зразу, що цею причиною не є знехтування цею або тою европейською державою котрогось із 14-ти пунктів Вільсона, або крик розпуки поневоленого народу. Нічого подібного! Це американську кишеню, виповнену по берега долярами, загрожено при помочі таких надзвичайних і хитрих засобів, що американські державні мужі були примушені заговорити грізно. Мова в особі М.

Щирість чи маккіявелізм?

„Зворотна точка в політиці українських послів".

В три тижні після наглого внесення Українського Клюбу в справі заснування українського університету і два тижні після його провалу в польськім соймі забрав голос в цій справі пепесівський „Роботнік", а радше опозиціоніст Т. Голувко. Появу університетського внесення зустріла вся польська преса глухою мовчанкою, тільки вшехпольська строїла привичні блазенські міни. Навіть краківський „Час", що залюбки менторує на всі боки, набрав води у рот. Всі познаки вказували, що це внесення, хоч основане на законі з 26. вересня 1922, не на руку ні коаліційним, ні „опозиційним" польським партіям. Мовчав завзято і „Роботнік", хоч його обовязком було в час піддержати те внесення з огляду на те, що він нераз зобовязуючо висловлювався в університетській справі. Та — видно — переміг всесильний вагажок коаліції — Ст. Грабський. Аж коли справа перейшла до комісії, себ-то коли її відложено ad calendas graecas, для збереження позорів „демократичного фасону" забірає голос пепесівський письменник Т. Голувко.

Перш усього автор зазначує, що в законі з 26. вересня 1922 Польща зобовязалася до двох літ заснувати український університет та зорганізувати його автономічно, згідно з постановами про академічні школи, одначе досі того зобовязання не здійснила.

„На жаль — підтверджує Голувко, — як багато инших зобовязань, так і це ухвалене на те, щоби не було здійснене".

Та теперішній стан у Сх. Галичині довше не може тріваги. Заснування українського університету було би з боку Польщі першим кроком, який свідчив би про зміну на краще. Університет повинен бути „оливною галузкою мира і згоди, витягненою Польщею в бік Українців". Українці повинні самі організувати свій університет, скупчуючи в ньому найкращі наукові сили і усуваючи з його мурів всяку політику і демагогію.

Мабуть беручи зразки з істнуючих польських університетів, Голувко лякається, щоби український університет не був розсадником демагогії й шовіністичної ненависти. Можемо впевнити п. Голувка, що Українці під тим оглядом не будуть наслідувати Поляків.

„Та з другого боку, якщо той університет мав би бути пародією українства, якщо має скупчувати професорів, яких єдиною кваліфікацією буде їх угодовість у відношенні до п. Ст. Грабського, якщо він має скупчувати „перебірки" українською молоді — словом якщо має бути новим виданням варшавського університету за царських часів підчас бойкоту його польською молодю, — то такого університету ще більше не треба. Український університет мусить бути першим кроком до згоди між польським і українським народом".

Обі сторони щиро і з довірям повинні змагати до того, щоби був справжній університет. Поляки повинні забезпечити його матеріяльно та з пошаною ставитись до автономії його внутрішнього життя й організації. Обовязком Українців є щиро ствердити, що зроблять все, щоби університет був осідком української науки і культури.

Українці домагаються університету у Львові. Це домагання є не лише слушне, але й доказує, що Українці думають про поважну наукову станицю. Бож у Львові скупчується українське наукове, культурне й літературне життя; у Львові повно бібліотек, з яких може користати український студент. Також в польськім інтересі є, щоби український університет був у Львові, де буйно розцвітається польське наукове й культурне життя. Воно буде психічно й культурно ділати на українську молодь, стаючи товчком до культурної ривалізації між Українцями і Поляками.

Противники „польської демократії", себто ріжної масти польські націоналісти, твердили, що Українці нічого не хотять від Польщі одержати, отже все треба робити всупереч їх волі.

„Подекуди так було донедавна, але ось тепер Український Клюб в соймі, будучи в тісному звязку з українськими політиками зі Сх. Галичини і за їх згодою зголосив проект закону про український університет у Львові. Проект є наскрізь реальний, можливий до негайного здійснення, головно коли мати на увазі факультети: правний, теольогічний і гуманістичний.

Також реальною є пропонована процедура його заснування,

„зголошене внесення вповні надається до дискусії і переговорів".

Голувко зазначує, що безпощадна критика поведінки Грабського в університетській справі є наскрізь справедлива. А найсуттєвішою в тій критиці є

„історія Українського приватного університету у Львові. Бо коли держава з тих чи инших причин не хоче чи не може засновувати державного університету, то від біди можна шукати тих чи инших оправдань і викрутів. Але відмова зголошенні до властей легалізації української приватної високої школи у Львові — то стид і ганьба, тим більша, коли пригадаємо, що навіть царат дозволив на заснування у Варшаві сьогодня загально шанованого Вільного Польського Університету".

Справу українського університету можна розвязати тільки шляхом порозуміння з українським громадянством. Внесення Українського Клюбу дає основи до цього. ППС. прихильно ставиться до нього і з признанням вітає внесення Українського Клюбу.

По статті Голувка додана редакційна замітка, в якій зазначується, що внесення Українського Клюбу слід уважати „зворотною точкою в політиці українських послів", бо — мовляв — коли пепесівці виступили би з університетським проєктом, то Українці устами пос. Хруцького відмовили були своєї піддержки, як сьогодні змінили погляд.

Поширювання таких спліток має на меті вмовити в публичну опінію, що ніби то Українці самі винні тому, що досі Польща не сповнила свого зобовязання та тим чином підкреслити якийсь „зворот в політиці українських послів". Пригадуємо, що пепесівське внесення в університетській справі мало „експортовий" характер, на що вказує хоч би та обставина, що пепесівці навіть не пробували його порушувати ані перед коаліційною співпрацею з вшехполяками, ані в часі цеї співпраці. Але навіть тоді пос. Хруцький, не маючи змоги прийти до голосу „за", просив слова „проти", щоби підкреслити „експортовий" характер пепесівського внесення та вказати на пепесівський маккіявелізм. Між иншим пепесівці пропонували заснувати тільки два університетські факультети, що й сьогодня повторює п. Голувко. Одначе в суті річи пос. Хруцький промовляв за внесенням, а Український Клюб голосував за ним. Таке викривлювання фактів не приносить чести пепесівським діячам.

Не вдаючись в подрібний розгляд статті п. Голувка, бажалиб ми чути не слова, а бачити діла.

ють: 1) міністра внутрішніх справ, чи йому відомий цей грозою проймаючий самосуд над 42 селянами Волині, чи вбито справді тільки 42 селян, а не більше, в яких обставинах і на якій правній основі, взиваючи його подати імена, назвища, вік, релігію, родинний стан і місця замешкання вбитих, як також їх громадянство; 2) міністра справедливости, чи він потягне винних в тому страшному самосуді, а зокрема інсп. Грабовського за тяжку обраду українського населення Волині, до судово-карної відповідальности; 3) міністра закордонних справ, чи крім рижського договору істнує ще якийсь инший, таємний трактат або міжнародній договір, на основі якого населення Волині трактується поза правом.

„Додержана обіцянка".

Університетська справа в соймовій комісії.

(Від власного кореспондента).

Варшава, 27. лютого 1926.

В доповнення телеграми про внесення пос. Хруцького в унів. справі, даємо слідуючі подробиці:

Весь час комісійної дебати над буджетом міністерства освіти ані референт (пос. Римар, З. Л. Н.), ані мін. Грабський, ані теж жаден з послів не торкнувся справи українського університету. За те в предложеному комісії буджетовому прелімінарі уряд запропонував ухвалити 150 тис. на організацію „Інституту Руского" (осідку не названо!) і 150.000 на „Славян"

Галактіон Чіпка.

ВІД МІСТА ДО МІСТА.

(Враження з поїздки по провінції.)

Тепер і колись. — Подвійна їзда по провінції. — Щаслива гадка оплачує дорогу. — Золочів, його назва і замилування до згоди. — Небувалий натовп і небувалі амбіції. — Поліція і незнання чужих слів. — Львів і провінція.

Тяжко тепер смертельному Львовянинові виїхати денебудь на провінцію. Не говорю про Винники, Сихів, Зимну Воду чи Бруховичі, бо до них можна дістатися і при помочі навіть не оригінальних ніг, але про такі далекі сторони, як Золочів, Стрий, Дрогобич, Борислав, Станиславів чи Коломию.

Колись наші предки називали таку подорож з польська: „Katzensprung-ом", але то були часи австрійського лихоліття з устійненою валютою і приличними пенсіями. Нині це все належить до минувшини, яка — коли вірити польським газетам — ледве чи вернеться бодай у приближенні.

Покищо відносини не дають можности виїздити частіше на провінцію, хіба що хтось ратує себе тим від протестації векслю чи реєстрації на Баторія.

Та я таки знайшов нагоду (без поважних причин!) обїхати кілька міст нашої незаджалуваної Галичини і ще можу вдруге переїхатися по них — тим разом на папері.

Очевидно, цілої моєї поїздки не було б і за десять літ, коли не щаслива думка. Вона вискочила з моєї неплодної голови рівночасно з такою ж думкою з такоїж голови моего приятеля Ле—ле, і воплотилася в „Вертеп наших днів", який викликав більше шуму, як ми підозрівали, і більше підозрінь, як ми заробили. Всеж таки дав він нам можність зїхати пів світа в особовім вагоні, з білєтами в руці і тютюном у кишені.

Відвідали ми прекрасні галицькі міста і ще більше заболочені містечка, зазнали багато доброго, не рахуючи відвідин знайомих і... поліції, побачили багато тихих і ревних робітників на народній ниві, менше збідованих, але не менше застрашених, як їх столичні двійняки. Все те створило гарний і приманливий образ у наших душах, але такий перемішаний, що тепер не знати, які частинки до якого міста належать. Тому не ручу, чи все нижче сказане про поодинокі міста фактично в них сколілося або істнує.

В першу чергу ми відвідали Золочів, — місто невеличке, але брудне. Його назва не має нічого спільного зі золотом, коли не брати золотих відносин, які здавна панують серед Українців.

Опинившись на стації, ми не довго ждали на нагоду, щоби дістатися до міста. До нас підїхав візник елегантними валубками з парою коней, визначаючих в одно око. До речі кажучи і воно було тут зайве, бо місто лежить перед двірцем як на долоні, так що можна навпомацки трафити.

Сама вистава Вертепу відбулася в „Домі Шашкевича", в якім є прекрасна саля, ліпше денеде підточена грибом. Найстарші урожанці Золочева не памятають такого натовпу публики, як цього разу. Майже половина салі була виповнена по береги, а майже ніхто не перелізнувся без білєту. Всі горожане без огляду на партії і амбіції впевняють, що день „Вертепу" був зворотною точкою в артистичних вимогах Золочівців та що тепер бодай десятий раз на рік зайде до театру.

Як тільки афіш пояснив приблизно, що це таке „Вертеп Наших Днів", зявилися в нас делегації від ріжних „партій" з порадами. Всі одноодушно заявляли, що золочівських відносин не треба торкати, бо вони є просто ідеальні, а під ударами сатири ще більше погіршаться.

Тільки одна „партія" мала инший погляд: вона казала зачіпати всіх і вся з виїмком їх голови, який собі цього не бажає. Ми чемно відповіли, що ані не думаємо наступати цього громадянина, бо покищо в „Вертепі" виступають тільки визначніші Галичане, які виростають понад товпу.

Хоч як нам бажалося торкнути декого з місцевих, всеж таки ми вздержалися, бо в Золочеві декто не знає жартів. Чого ще хто подбивав би нам шиби, як недавно голові золочівської „Бесіди"!...

Вистава пройшла серед загального оживлення... на перервах. Автори „Вертепу" зацікавилась навіть золочівська поліція, а бистроумний представник її заявив навіть за кулиси, щоб розпитати про все.

— Kto tu zgłaszał dekiarował?! — запитав на вступі, усміхаючись солодко.

Ми всі, а було нас пятьох, покінчили 8-літній курс латинської мови, декто має в дома словарець чужих слів, — але ніодин не поладнався, що хоче урядова особа.

А він бачучи наше змішання, повторив ще раз, тим разом більше остро:

— Prosze mi w tej chwili powiedzić, kto dekiarował te figurki?...

Ми були в розпуці. Хоч і як хотіли дати належне пояснення, не могли зрозуміти питання.

А це була каригідна ігноранція відносин серед польської поліції. Поліційний урядник просто перемішав слово „декларувати" зі словом „декламувати" і з цього вийшло непорозуміння.

Вкінці хтось із наших догляпався значіння запиту і сторож публичної безпеки записав собі наші назвища. Цей самий урядник здавав здається потім і звіт зі змісту „Вертепу"... Жалую дуже, що не міг чути цього, бо судячи по запиті, — звіт мусів бути не мало інтелігентний...

Вибравши на перший вогонь Золочів, ми хотіли переконатися, наскільки провінція реагує на злобу дня і чи це фактично правда, що Львів не вміє до провінції. Зараз після першої проби показалося, що воно дійсно так є. Три вистави у Львові не дали разом ані половини стільки клопоту, а делегація з застереженнями було багато менше. Про доброго і не казати. Хоч і який Львів славний з цього, то не видержує порівнання навіть з таким малесеньким містом, як Золочів.

(Продовження буде).